

آسایش حاکم در گرو فلاکت مردم

۲۱ فروردین ۱۴۰۲ ساعت ۱۶:۳۴

پس از سلطنت آغا محمد خان، میل غالب بر این بود که اراضی وسیعی از مملکت بعنوان «تیول» به این‌وآن واگذار شود و به وسعت نواحی که غیر مستقیم اداره می شد، نسبت به سایر نواحی که مستقیماً اداره می شد، افزوده گردد. اصطلاح تیولمانند زمان صفویه، مشتمل بر انواع مختلف از عطایا بود.

«...رعیت چون آسوده گردد در فکر عزل رئیس و ضابط افتد... این گروه فرومایه را باید به خود مشغول کردن که از رعیتی و گرفتاری فارغ نگردند، والا کار زراعت و فلاحت نقصان یابد و توفیر در غله و حاصل ضعیف شود و قحط پدیدار آید، و لشکری از کار بیفتد و فسادهای عظیم روی دهد... ارباب زراعت و فلاحت باید چنان باشند که هر ده خانه را یک دیگ نباشد تا بجهت طبخ آش یک روز به عطلت و انتظار به سر برند، والا رعیتی نکنند و نقصان در ملک روی دهد...»

ژوبر در سفرنامه خود، درباره کشاورزان ایران در عهد فتحعلی شاه چنین می نویسد:

«طبقه کشاورز در ایران از لحاظ وضع زندگی و عادت و سنن ناشیه از آنبین عشایر و شهرنشینان قرار دارند. آنان که به کشت زمین مشغولند در صورت مسلمان بودن، از مزایایی چند برخوردارند؛ از جمله در معرض فروش واقع نمی شوند... زارع در ایران مطیع محض دولت است تا موقعی که ظلم و اذیت امان و مأمورین دولت به نهایت نرسد، می سوزد و می سازد، بدون آنکه دم برآورد، اطاعت و بردباری می کند لکن هنگامی که فشار و ستم از حد تحمل بیشتر شود، مزرعه را رها می کنند، خانه پدری را ترک می گویند، به عشایر ملحق می گردند. باین حال، اگر مختصر روزنه امیدی در آینده ببینند زندگی عادی خود را از سر می گیرند و با نهایت جد و جهد و دقت به کار مشغول می شوند. در ادواری که موجباتی برای ناراحتی وجود نداشته باشد به آسانی اندوخته‌ای گرد می آورند و ثروتمند می شوند. پس از کسب ثروت دیگر وضع و محل خود را تغییر نمی دهند، اندوخته خویش را در شهرها خرج نمی کنند بلکه به بهتر ساختن وضع زندگی می پردازند. خانه خود را تزئین می کنند، عیال جدیدی می گیرند، بردگان تازه‌ای می خرند، و بالاخره وسایل تجمل و رفاه و تفریحاتی را که دیگران در شهر می جویند در روستای خود فراهم می آورند. به همین مناسبت است که دیده می شود که دارای تمام وسایل تجمل ثروتمندان می باشند...»

پس از سلطنت آغا محمد خان، میل غالب بر این بود که اراضی وسیعی از مملکت بعنوان «تیول» به این‌وآن واگذار شود و به وسعت نواحی که غیر مستقیم اداره می شد، نسبت به سایر نواحی که مستقیماً اداره می شد، افزوده گردد. اصطلاح تیولمانند زمان صفویه، مشتمل بر انواع مختلف از عطایا بود. در بعضی موارد، تیول عبارت بود از اختصاص عوایدی که به مناصب معین تعلق می گرفت و در برخی موارد عبارت بود از اعطای زمین خالصه بجای حقوق و مواجبد در پاره‌ای از موارد، خاصه در نواحی عشایرنشین، تیولدار متعهد بود که قوای نظامی «بنیچه» فراهم کند؛ و در موارد دیگر، فقط عبارت بود از اعطای حق وصول مالیات

ناحیه‌ای که یا زمین خالصه به‌شمار می‌رفتیا ملک شخص ثالثیا ملک کسی بود که تیول به او داده شده بود. و در موارد اخیر معنی تیول معاف بودن از پرداخت مالیات بود.

منبع : رضا قلی خان هدایت، روضه الصفا ج ۹، ص ۳۰۱.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetariikh.com/news/49143/آسايش-حاکم-گرو-فلاکت-مردم>